

VENDIM
Nr.11, datë 23.4.2009

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Vladimir Kristo	Kryetar i Gjykatës Kushtetuese,
Gjergji Sauli	Anëtar i “ “
Fehmi Abdiu	Anëtar i “ “
Petrit Plloçi	Anëtar i “ “
Xhezair Zaganjori	Anëtar i “ “
Vitore Tusha	Anëtare e “ “
Sokol Sadushi	Anëtar i “ “
Sokol Berberi	Anëtar i “ “
Kujtim Puto	Anëtar i “ “

me sekretare Blerina Çinari, në datë 18.12.2008, mori në shqyrtim në seancë gjyqësore me dyer të hapura çështjen nr.28/14 Akti, që i përket:

KËRKUES: Elton Bazelli, përfaqësuar nga Av. Rustem Gjata, me prokurë.

SUBJEKT I INTERESUAR: Prokuroria e Përgjithshme, përfaqësuar nga prokuror Hysen Keta, me autorizim.

OBJEKTI: Shfuqizimi si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë i vendimeve nr.23, datë 11.4.2005 të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda; nr.30, datë 15.6.2005 të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda dhe nr.247, datë 28.4.2006 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.

BAZA LIGJORE: Nenet 42, 131/f e 134 të Kushtetutës, si dhe neni 6 i Konventës europiane për të drejtat e njeriut.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Kujtim Puto, përfaqësuesin e kërkuarit, që u shpreh për pranimin e kërkesës, përfaqësuesin e subjektit të interesuar, që kërkonte rrëzimin e kërkesës dhe bisedoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda, me vendimin nr.23, datë 11.4.2005 ka deklaruar fajtor kërkuarin Elton Bazeli për veprat penale të vrasjes kundër dy ose më shumë personave të mbetur në tentativë, të mbajtjes pa leje të armëve luftarake dhe të falsifikimit të akteve të gjendjes civile, të parashikuara përkatësisht nga nenet 79, germa “dh”, 22, 278/2, 191/1 të Kodit Penal dhe e ka dënuar me 15 vjet burgim. Ky vendim është lënë në fuqi nga Gjykata e Apelit për Krime të Rënda me vendimin nr.30, datë 15.06.2005, ndërsa Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, në Dhomën e Këshillimit, ka vendosur mospranimin e rekursit të kërkuarit (vendimi nr.689, datë 6.10.2007).

Kërkuari, bazuar në nenet 42 dhe 131, germa “f” të Kushtetutës, i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese për shfuqizimin e tri vendimeve të mësipërme, duke parashtruar këto shkaqe:

- Çështja është gjykuar nga gjykatat që nuk kishin kompetencë lëndore dhe si rrjedhojë është cenuar e drejta për t’u gjykuar nga një gjykatë e caktuar me ligj, sipas nenit 42 të Kushtetutës dhe nenit 6/1 të Konventës europiane të të drejtave të njeriut.

- Moskalimi për shqyrtim i çështjes në seancë gjyqësore nga ana e Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë përbën gjithashtu shkelje të parimit për një proces të rregullt ligjor. Përderisa në rekurs ishte

ngritur çështja e moskompetencës lëndore të gjykatave për krime të rënda, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë ishte i detyruar t'i përgjigjej këtij pretendimi ligjor në përputhje me nenin 432 të Kodit të Procedurës Penale.

Subjekti i interesuar parashtroi këto prapësime:

- Çështja e kompetencës është një çështje procedurale që rregullohet nga Kodi i Procedurës Penale dhe nuk lidhet me kushtetutshmërinë e vendimeve objekt kundërshtimi. Si e tillë, kjo çështje zgjidhet nga gjykatat e pushtetit gjyqësor dhe nuk përbën objekt gjykimi në Gjykatën Kushtetuese.

- Kërkuesit i janë garantuar të gjitha të drejtat, përfshirë edhe të drejtën e mbrojtjes, pasi ka qenë i përfaqësuar nga dy avokatë. Kërkuesi është gjykuar nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme që funksionon brenda sistemit gjyqësor të Republikës së Shqipërisë. Në gjykimin e akuzave ndaj tij është zbatuar çdo garanci dhe çdo detyrim që buron nga Kushtetuta.

II

Kërkuesi pretendon se është gjykuar nga gjykatat e krimeve të rënda për veprën penale të vrasjes kundër disa personave mbetur në tentativë, kur duhej të gjykohej nga gjykatat e zakonshme të rretheve gjyqësore dhe, si rrjedhojë, i është cenuar e drejta kushtetuese për t'u gjykuar nga një gjykatë e caktuar me ligj, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës e të nenit 6 të Konventës europiane “Mbi liritë dhe të drejtat themelore të njeriut”.

Në lidhje me këtë aspekt, Gjykata gjen me vend që të ritheksojë se shprehja “*gjykatë ... e caktuar me ligj*” në nenin 42/2 të Kushtetutës mbulon jo vetëm bazën ligjore për vetë ekzistencën e gjykatës, por edhe kompozimin e trupit gjykues të ngarkuar për shqyrtimin e çdo çështjeje konkrete (vendimi nr.14, datë 17.4.2007 i Gjykatës Kushtetuese). Vetë kompetenca lëndore e gjykatës është e lidhur ngushtë me kompozimin e trupit gjykues të ngarkuar për shqyrtimin e çdo çështjeje konkrete. Në këtë kontekst, fjala “ligj”, sipas nenit 42 të Kushtetutës, përfshin edhe legjislacionin për krijimin dhe kompetencën e gjykatave, ku kompetenca për gjykimin e çështjeve penale ka të bëjë me rrethin e akuzave, shqyrtimi i të cilave është atribut i gjykatave të llojeve dhe niveleve të ndryshme.

Në përputhje me sa më sipër, Gjykata vlerëson se, nëse një gjykatë nuk ka juridiksion/kompetencë për të gjykuar të pandehurin në përputhje me dispozitat që zbatohen sipas legjislacionit përkatës, ajo nuk është “e krijuar me ligj” sipas kuptimit të nenit 42/2 të Kushtetutës dhe nenit 6/1 të Konventës Europiane.

Bazuar në standardin e GJEDNJ (çështja *Jorgic v. Germany*), Gjykata çmon gjithashtu se shprehja “*gjykatë e krijuar me ligj*”, si element i procesit të rregullt ligjor i parashikuar në nenin 42 të Kushtetutës dhe nenin 6 të Konventës Europiane, reflekton parimin e shtetit të së drejtës të sanksionuar në nenin 4 të Kushtetutës, sipas të cilit e drejta përbën bazën dhe kufijtë e veprimtarisë së shtetit.

Nga gjykimi dhe materialet e çështjes rezulton se kërkuesi Elton Bazeli është akuzuar nga Prokuroria pranë Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda për disa vepra penale, mes të cilave edhe për krimin e vrasjes kundër dy ose më shumë personave, parashikuar nga neni 79 germa “dh” e Kodit Penal. Dosja e prokurorisë i ka kaluar për gjykim, sipas kompetencës lëndore, Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda në datën 3.9.2004, ndërsa më datën 22.10.2004 ka hyrë në fuqi ligji nr.9276, datë 16.9.2004 “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr.7905, datë 21.03.1995 “Kodi i Procedurës Penale të Republikës së Shqipërisë”. Sipas nenit 4 të këtij ligji, kompetenca lëndore e gjykimit të veprës penale të mësipërme nuk i përkiste më gjykatave të krimeve të rënda, por gjykatave të zakonshme të rretheve gjyqësore. Megjithëse ligji që ndryshoi kompetencën lëndore kishte hyrë në fuqi para gjykimit të çështjes objekt kërkese dhe megjithëse ai nuk përmbante asnjë dispozitë tranzitore për mënyrën se si do të veprohej për çështjet e regjistruara në gjykatat e krimeve të rënda, Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda, ajo e Apelit për Krime të Rënda, si dhe Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë nuk e dërguan çështjen në gjykatat e zakonshme të rretheve gjyqësore, por e mbajtën dhe e shqyrtuan vetë atë.

Gjykata Kushtetuese, në vendimin e saj nr.106, datë 27.5.2002 për kushtetutshmërinë e një procesi civil, është shprehur se në të drejtën procedurale, ndryshe nga ajo materiale, ligji i ri ka fuqi edhe për çështjet që janë në gjykim, me përjashtim të rastit kur vetë ai shprehet ndryshe, pra kur vetë ligji ka parashikuar dispozita procedurale tranzitore.

Të njëjtin qëndrim Gjykata Kushtetuese ka mbajtur dhe në çështjet që lidhen me gjykimet penale në gjykatat e sistemit gjyqësor, pasi të drejtat dhe garancitë kushtetuese për një proces të rregullt ligjor i janë njohur dhe dhënë procesit në vetvete, pa e dalluar atë në proces penal apo civil. “Është parim i njohur e i pranuar se ndryshe nga e drejta penale materiale, ku zbatohet parimi se ligji i ri nuk ka fuqi prapavepruese, me përjashtim të rasteve kur ai është në favor të të pandehurit, në të drejtën procedurale penale vepron parimi, sipas të cilit ligji i ri ka fuqi edhe ndaj marrëdhënieve procedurale të lindura para hyrjes së tij në fuqi, për çështje që gjenden në hetim apo gjykim, me përjashtim të rasteve e për një kohë kur vetë ligji shprehimisht ka vendosur” (*vendimi nr.11, datë 19.09.1995 i Gjykatës Kushtetuese*). Bazuar në këtë standard kushtetues, si dhe në faktin se në ligjin nr.9276, datë 16.9.2004, që ndryshoi kompetencën lëndore të gjykatave të krimeve të rënda, nuk parashikoheshin dispozita tranzitore për çështjet që ishin regjistruar nga Prokuroria e Krimeve të Rënda apo ishin duke u gjykuar nga gjykatat e krimeve të rënda përpara këtij ligji, arrihet në përfundimin se këto të fundit nuk kanë qenë kompetente për të shqyrtuar akuzat e ngritura ndaj tij.

Kuptimi i kompetencës si kufi i juridiksionit lind nga shumëllojshmëria e organeve që ushtrojnë këtë juridiksion, të parashikuara nga rendi juridik, si dhe nga kërkesa që rrjedh prej këtij të fundit për të ndarë këtë pushtet midis organeve shtetërore. Në këtë kuadër, kompetenca e gjyqtarit është kufiri i fundit që përcakton fushën e juridiksionit brenda të cilit ai është i detyruar që të procedojë për zgjidhjen e një çështjeje të caktuar.

Problemët e zbatimit dhe të interpretimit të ligjit, duke përfshirë edhe dispozitat për kompetencën, u takojnë në parim gjykatave të pushtetit gjyqësor. Megjithatë, duke u nisur edhe nga jurisprudenca kushtetuese, tejkallimet e kompetencave mund të merren në shqyrtim prej kësaj Gjykate kur ka patur një shkelje të tillë të ligjit procedural që ka cenuar të drejtat kushtetuese për një proces të rregullt ligjor. Detyrimi i respektimit nga gjyqtari të kufirit të kompetencës është ndër të tjera parakusht për të mos lejuar që shumë gjyqtarë të ushtrojnë të njëjtin pushtet me vendime për një fakt të caktuar, duke cenuar parimin kushtetues të ligjshmërisë apo të gjyimit të një personi dy herë për të njëjtën vepër (*ne bis in idem*), të parashikuar përkatësisht në nenet 4/1 dhe 34 të Kushtetutës. Prandaj, për çdo rast dhe çështje të mundshme, ligji ka parashikuar një gjykatë kompetente për të gjykuar.

Gjykatat për krime të rënda, sipas nenit 2/2 të ligjit nr.9110, datë 27.7.2003 “Për organizimin dhe funksionimin e gjykatave për krime të rënda”, janë hallka të sistemit gjyqësor që shqyrtojnë në shkallë të parë dhe të dytë krimet me rrezikshmëri të lartë, të përcaktuar në ligj. Në kundërshtim me pretendimin e subjektit të interesuar, shqyrtimi i një çështjeje nga një gjykatë jo kompetente nuk përbën në çdo rast vetëm një shkelje procedurale, por ka të bëjë edhe me respektimin e të drejtës kushtetuese për t’u gjykuar nga një gjykatë e caktuar me ligj. Marrja nga një gjykatë e kompetencës që i takon me ligj një gjykate tjetër, mund të bëhet vetëm nëse e lejon ligji dhe vetëm nga gjykatat që ai cakton. Ligjvënësi, me shtesat dhe ndryshimet e bëra, ndërsa ka parashikuar në kodet e procedurave penale e civile pasojat e mosrespektimit të kësaj ndarjeje, nuk ka parashikuar ndonjë përjashtim për gjykimin e ndonjë çështjeje nga gjykatat e krimeve të rënda kur ajo sipas ligjit i takon të gjykohet nga gjykatat e zakonshme të rretheve gjyqësore.

Mosrespektimi i kompetencës lëndore e bën vendimin gjyqësor absolutisht të pavlefshëm dhe pretendimi për respektimin e kësaj kompetence mund të ngrihet si nga i pandehuri/i gjykuari, ashtu edhe kryesisht në çdo fazë të procesit. Në ndryshim nga kompetenca lëndore, akti i dhënë në mungesë të kompetencës tokësore është një akt relativisht i pavlefshëm dhe deklarohet si i tillë nga gjykata mbi kërkesën e palëve, bërë para se të fillojë shqyrtimi gjyqësor.

Sa më sipër, Gjykata arrin në përfundimin se Gjykata e Shkallës së Parë për Krime të Rënda dhe ajo e Apelit për Krime të Rënda, duke gjykuar vetë çështjen për një vepër penale që i takon kompetencës së gjykatave të zakonshme të sistemit gjyqësor, kanë zhvilluar një proces jo të rregullt ligjor në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës dhe nenit 6/1 të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut.

2. Në ankimin e bërë në Gjykatën e Apelit dhe në rekursin e paraqitur në Kolegjin Penal të Gjykatës së Lartë, kërkuesi, duke kundërshtuar dënimin e dhënë ndaj tij, ka pretenduar se duhet të gjykohej nga gjykatat e zakonshme të rretheve gjyqësore dhe jo nga gjykatat e krimeve të rënda.

Lidhur me këtë pretendim, Gjykata, duke u nisur nga përmbajtja e nenit 135 të Kushtetutës,

vlerëson se Gjykata e Lartë, si organi më i lartë i pushtetit gjyqësor, ka për detyrë funksionale që të mbajë të gjitha gjykatat brenda kufijve të kompetencave të tyre (sidomos kompetencës lëndore) duke zgjidhur edhe mosmarrëveshjet midis tyre. Pretendimi i mungesës së kompetencës lëndore, i parashtruar si në gjykatat e sistemit gjyqësor, ashtu edhe në këtë Gjykatë, është i rëndësishëm për verifikimin e kushtetutshmërisë së procesit të zhvilluar në ato gjykata. Gjykata e Lartë duhet të investojë në shqyrtimin e rekursit dhe të mbante një qëndrim të shprehur se kontrolli i respektimit të standardeve kushtetuese për një proces të rregullt ligjor është funksion edhe i gjykatave të zakonshme, e aq më tepër i Gjykatës së Lartë (*shih vendimin nr.41, datë 29.12.2005 i Gjykatës Kushtetuese*).

PËR KËTO ARSYE

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të nenit 131/f të Kushtetutës dhe nenit 72 të ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë” njëzëri,

VENDOSI:

- Shfuqizimin si antikushtetues të vendimeve nr.23, datë 11.4.2005 të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krime të Rënda, nr.30, datë 15.6.2005 të Gjykatës së Apelit për Krime të Rënda dhe të vendimit nr.247, datë 28.04.2006 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.

- Dërgimin e çështjes për kompetencë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë: Vladimir Kristo (kryetar), Fehmi Abdiu, Gjergj Sauli, Vladimir Kristo (kryetar), Vitore Tusha, Petrit Plloçi, Xhezair Zaganjori, Kujtim Puto, Sokol Berberi, Sakol Sadushi.